

Zpráva ze semináře MPSV „Výsledky mezinárodních sítí ESF na podnikání znevýhodněných COPIE2 a sociálního podnikání NBFSE“

ČSSZ, Křížová 25, Praha 5, 10. prosince 2012

MPSV dne 10. prosince 2012 uspořádalo seminář „Výsledky mezinárodních sítí ESF na podnikání znevýhodněných COPIE2 a sociálního podnikání NBFSE“ jako návaznou „diseminační“ aktivitu sítí – šíření a aplikaci výstupů - zkušeností zahraničních partnerů a výsledků společné práce na nástrojích, pomůckách a doporučeních na podporu sociálního a inkluzivního podnikání.

Cílem semináře, kterého se zúčastnili zástupci MPSV, Agentury pro sociální začleňování, NVF, NARP, GLE, FSV UK a dalších organizací, bylo seznámit účastníky s výstupy a výsledky sítí COPIE a NBFSE, se situací v oblasti sociálního podnikání (SP) a inkluzivního podnikání (IP) v ČR, s existující podporou SP a IP z ESF a navrhnout vhodnou podporu SP a IP z ESF v programovém období 2014-2020.

Mezinárodní síť Evropského sociálního fondu COPIE (Community of practice on inclusive entrepreneurship) a NBFSE (Network for the better future of the social economy) byly podpořeny grantem Evropské komise v období 2009-2012 s cílem přispět k efektivnímu využití prostředků ESF na podporu podnikání znevýhodněných a sociálního podnikání, a to prostřednictvím výměny zkušeností a budování kapacit členských států v této oblasti. Obou sítí se s ohledem na specifika těchto oblastí aktivně účastnili zástupci MPSV (řídící orgán a zprostředkující subjekt ZS OP LZZ, věcně příslušné sekce) i další relevantní subjekty. ČR byla vedoucím pracovních skupin zaměřených na financování zejm. zahájení podnikání v obou sítích.

Hlavními výstupy sítě COPIE jsou tzv. [COPIE Toolkit](#) a společná doporučení tzv. [COPIE Action Plan](#). Hlavní výstupy sítě NBFSE je [Závěrečná publikace NBFSE](#) a specifická doporučení pro vybrané oblasti sociální ekonomiky zpracovaná jednotlivými pracovními skupinami NBFSE (www.socialeconomy.pl).

Na semináři byly v návaznosti na výstupy a doporučení sítí a v návaznosti na problémy SP a IP v ČR¹ identifikovány následující vhodné oblasti zaměření podpory SP a IP z ESF, případně ERDF:

Prostředí pro sociální a inkluzivní podnikání

Vymezení problému: Chybí dlouhodobá **koncepce** rozvoje sociálního a inkluzivního podnikání a průběžná meziresortní institucionální **koordinace**.

Vhodná podpora ESF: mezinárodní spolupráce pro sdílení zkušeností a učení se, zvyšování odbornosti a znalostí o přínosech a vhodné podpoře SP a SI ve veřejné správě, zpracování analýz a evaluací pro oblast sociálního a inkluzivního podnikání.

Zkušenosti a doporučení COPIE a NBFSE:

¹ Viz závěry ze semináře ÚV ČR (RV NNO a ASZ) „[Sociální podnikání jako nástroj v rozvoji regionů](#)“

- NBFSE, Závěrečná publikace: Podpora ESF určená pro sociální ekonomiku by měla být součástí integrovaného strategického přístupu, který je navržen, zaveden a posuzován prostřednictvím partnerství.
- NBFSE, PS finanční nástroje, [Doporučení pro využívání finančních nástrojů pro potřeby sociální ekonomiky](#): Je potřebné podporovat spolupráci mezi finančním sektorem, nevládními organizacemi a veřejným sektorem při poskytování finančních prostředků pro sociální podniky.
- COPIE: nástroje COPIE pro analýzu problémů a potřeb znevýhodněných a sociálních podnikatelů ([COPIE Tool](#)) pro identifikaci cílů podpory SP a IP a [nástroje COPIE](#) pro mapování a koordinaci podpůrných služeb (link);
- COPIE a NBFSE: zkušenosti partnerů COPIE a NBFSE s formulováním společné strategie pro inkusivní a sociální podnikání, jejím vyhodnocením, komunikací a udržitelností ([COPIE CoP Action planning](#)), [Závěrečná publikace NBFSE](#), [výstupy PS NBFSE Sociálně zodpovědné zadávání zakázek](#))

Vymezení problému: Není vytvořena a využívána jasná **definice** sociálního podnikání včetně kritérií a **ukazatelů** pro jednotlivé typy SP (integrační, komunitní, sociální družstvo). Není zavedeno **měření/hodnocení** přínosů (dopadů) sociálního podnikání.

Vhodná podpora ESF: aktualizace definic sociálního podnikání, rozpracování indikátorů, podpora měření a hodnocení dopadů SP (kapacity, realizace).

Zkušenosti a doporučení NBFSE:

- NBFSE [PS Měření sociální přidané hodnoty](#) (Measuring Social Added Value)

Vymezení problému: nízké **povědomí a znalosti** o sociálním a inkusivním podnikání ve všech sférách společnosti, vč. veřejné správy

Vhodná podpora ESF: vzdělávání v sociálním podnikání a v podnikatelských kompetencích na základních, středních a vysokých školách, semináře, konference, vzoroví podnikatelé (role models), ambasadoři, soutěže, ceny, informace v médiích, web

Zkušenosti a doporučení COPIE:

- [COPIE Action plan for inclusive entrepreneurship](#): podpořit rozvoj dovedností a podnikatelského vzdělávání
- [COPIE CoP Entrepreneurial Education](#)
- [COPIE Action planning group](#): Workshop ke komunikaci strategie/akčního plánu,

Vymezení problému: Není zavedeno **daňové zvýhodnění** sociálních podniků (DPPO), nižší zákonné odvody za znevýhodněné zaměstnance (kromě ZP) a omezené příspěvky na zaměstnávání všech sociálně znevýhodněných skupin (SÚPM).

Vhodná podpora ESF: Analýzy dopadů, nákladů a přínosů, modelování

Zkušenosti a doporučení:

- NBFSE PS Finanční nástroje: výstup [Overview of attitudes and financial instruments for social economy in NBFSE countries and case studies on selected practice of support](#), kap. 1.3.

Vymezení problému: posouzení **veřejné podpory** u SP dostatečně nezohledňuje její specifické charakteristiky, nejsou stanoveny vhodné režimy veřejné podpory pro sociální podnikání vč. služeb obecného hospodářského zájmu

Vhodná podpora ESF: zapojení do mezinárodní spolupráce pro získání zkušeností, příkladů dobré praxe apod.

Zkušenosti a doporučení:

- NBFSE PS Community law and services of general economic interest: výstupy [Report on “Community law and social services of general interest in the light of social inclusion”, Annex: ESF and State aids check list](#) a společný výstup [Results of the Network Better Future of Social Economy. Final Publication](#).

Vymezení problému: Ve veřejné správě je nízké povědomí a zkušenosti v oblasti sociálně **zodpovědného zadávání veřejných zakázek**, plánování rozvoje a veřejných investic ve spolupráci s klíčovými partnery (tzv. veřejné sociální partnerství). Je omezeně aplikováno společensky zodpovědné zadávání VZ, které by vyhrazovalo VZ některým typům SP nebo SP zvýhodňovalo při získání VZ.

Vhodná podpora ESF: vzdělávání a osvěta ve veřejné správě o sociálně zodpovědném zadávání VZ, podpora strategických partnerství, rozpracování/aktualizace metodik a příkladů dobré praxe, zpracování akčního plánu / strategie pro sociálně zodpovědné zadávání veřejných zakázek.

- NBFSE PS Sociálně zodpovědné zadávání VZ: [výstupy \(doporučení, zahraniční přístupy a příklady dobré praxe - případové studie\)](#).
- EK: [Buying Social - A guide on taking account of social considerations in public procurement](#)

Financování sociálního a inkluzivního podnikání

Vymezení problému: Na trhu v ČR nejsou dostupné vhodné finanční produkty (zejm. mikropůjčky, záruky, kapitálové vstupy, dluhopisy) pro znevýhodněné podnikatele a sociální podniky, a to jak pro fázi zahájení podnikání, tak pro jeho udržení/rozvoj (viz [Analýza možností poskytování mikropůjček v ČR](#)). Mezera na trhu mikropůjček je často zaplňována lichvářskými (neetickými nebo podvodnými) půjčkami. Samotné granty a příspěvky (nevratné formy podpory) na zahájení podnikání dostatečně nemotivují k dlouhodobé udržitelnosti podnikání a způsobují vyšší riziko narušení trhu.

Vhodná podpora z ESF: Poskytnutí prostředků na tzv. finanční nástroje (půjčky, záruky, kapitálové vstupy), granty a příspěvky pro znevýhodněné podnikatele a sociální podniky, v návaznosti na program START realizovaný ČMRZB v minulosti. Mezinárodní spolupráce pro získání zkušeností s realizací finančních nástrojů financovaných z ESF. Vybudování sítě institucí zprostředkujících a monitorujících mikropůjčky a zajištění kvality jejich služeb (viz Německo). Vývoj inovativních způsobů financování.

Dobrá praxe / doporučení COPIE a NBFSE:

[Manuál Nastavování mikrofinančních operací v EU](#) (*Designing microfinance operations in the EU – A Manual on how to build and implement microfinance programmes using ESF*) - nástroje, metody, check-listy pro hodnocení prostředí, politik, řízení implementace finančních nástrojů, propojení fin. institucí s podnikateli, identifikace potřebných podpůrných služeb, příklady dobré praxe.

Příklady programů mikrofinancování podpořených z ESF:

- **Litva:** fond INVEGA poskytuje zápůjční kapitál (ESF) na mikropůjčky síti družstevních záložen, klienti jsou OSVČ a drobní podnikatelé, částečně osoby se znevýhodněním, záruky jsou částečně kryty fondem ERDF, další část rizika nese klient a záložna
- **Belgie:** Státní fond poskytuje zprostředkovatelům (např. Hefboom) prostředky na mikropůjčky, spolupráce s ÚP, vzdělávací společností a asociace podnikatelů (podpořeno ESF)
- **Německo:** z ESF vytvořen Mikrofinanční fond, poskytuje záruky za mikropůjčky pro znevýhodněné podnikatele (často soc. vyloučené), půjčky jsou poskytovány soukromou bankou, kontakt a monitoring zajišťuje síť mikrofinančních institucí (NNO, nesou část rizika i odměn za poskytnuté půjčky, část ručitel).

NBFSE, PS Finanční nástroje: [Doporučení pro využívání finančních nástrojů pro potřeby sociální ekonomiky](#) – sada podrobných doporučení pro tvůrce politik a řídicí orgány zpracovaná na základě výzkumu v rámci sítě, navazuje na výstup s přehledem přístupů a příkladů nástrojů financování v zemích NBFSE [Overview of attitudes and financial instruments for social economy in NBFSE countries and case studies on selected practice of support.](#)

Belgie-Vlámsko: příklad komplexního přístupu veřejného sektoru k finanční podpoře sociálního podnikání - stát založil nebo podporuje následující instituce: SIFO – social investment fund pro financování SP, Hefboom – mikropůjčky a poradenství, Trident - rizikový kapitál a poradenství;

inovativní způsoby financování SP „Win-win loan“; ESF financuje zpracování a šíření osvědčených modelů SP; existují daňové úlevy a snížení zákonných odvodů, existuje Akční plán sociálně zodpovědného zadávání VZ.

Podpůrné služby pro sociální a inkluzivní podnikání

Vymezení problému: V ČR nejsou v dostatečné míře dostupné kvalitní podpůrné služby (zejm. informace, vzdělávání, poradenství, koučování, mentoring, síťování, evaluace) pro zahájení, udržení a rozvoj sociálního podnikání. U podpůrných služeb pro zahájení podnikání znevýhodněných poskytovaných prostřednictvím ÚP ČR a projektů ESF není zaveden systém zajištění kvality těchto služeb a existuje tak zvýšené riziko zhoršení situace znevýhodněných podnikatelů v případě neúspěchu. Podpůrné služby pro znevýhodněné podnikatele ve fázích po zahájení podnikání nejsou dostupné téměř vůbec.

Vhodná podpora z ESF: Stabilní nabídka podpůrných služeb (informace, vzdělávání, poradenství, koučování, mentoring, síťování, evaluace) pro sociální podnikatele pro všechny fáze podnikání. Podpůrné služby pro znevýhodněné podnikatele, s důrazem na podporu ve fázi po zahájení podnikání, a to v návaznosti na zkušenosti s budováním kapacit v období před vstupem do EU (zejm. programy PHARE). Zavedení systému řízení kvality podpůrných služeb pro znevýhodněné a sociální podnikatele. Realizace sociální franšizy (zahájení sociálního podnikání dle osvědčeného podnikatelského modelu). Metodiky a kapacity pro (sebe)evaluaci sociálně podnikatelských projektů (např. metoda European Tool NBFSE, SROI).

Dobrá praxe / doporučení COPIE a NBFSE:

- [Podpora vzniku a fungování center pro podporu sociálních podniků v rámci ESF OP v Polsku](#)
- [Sada nástrojů a pomůcek COPIE pro zavedení a řízení systému kvality podpůrných služeb pro znevýhodněné podnikatele](#)
- [Nástroj COPIE pro mapování poskytovatelů služeb](#) – nástroj umožňuje získat detailní a strukturovaný přehled o poskytovatelích služeb pro podnikatele na vymezeném území, na základě kterého lze mimo jiné optimalizovat síť poskytovatelů a jejich služeb.
- [PS Social franchizing NBFSE](#) – informace, analýzy, metodiky, síť a databáze poskytovatelů sociální franšizy (www.socialfranchising.coop).
- [Nástroj pro měření a hodnocení přidané hodnoty](#) – nástroj NBFSE pro hodnocení kvality sociálních podniků a přínosů jejich projektů

Přínosy zapojení do sítí NBFSE a COPIE

- Získání povědomí, zkušeností a znalostí ze zahraniční o podpoře SP a IP relevantními pracovníky MPSV (sekce fondů EU - ŘO a ZS OP LZZ, sekce zaměstnanosti, sekce pro sociální začleňování a rovné příležitosti, odbor sociálních služeb a sociální práce, odbor EU a mezinárodní spolupráce), Agentury pro sociální začleňování (úřad vlády), zástupci TESSEA, NARP, HK ČR, ČSOB a dalších organizací.
- Získání řady nástrojů pro analýzu potřeb SP a IP, koordinaci politik, dostupnosti služeb, pro zajištění kvality poradenských a vzdělávacích služeb, pro evaluaci přínosů SP a pro implementaci programů na finanční nástroje podpořené z ESF vč. příkladů dobré praxe
- Doporučení pro implementaci podpory z ESF jak pro členské státy EU tak pro EK
- Realizace aktivit v ČR v návaznosti na zapojení do sítí COPIE a NBFSE:
 - Baseline study pro sociální ekonomiku v ČR (2009) „Analýza situace v ČR pro vybraná témata sociální ekonomiky“;
 - Zpracování analýzy inklusivního podnikání v Ústeckém kraji s využitím nástroje COPIE (2009);
 - Návrh indikátorů pro měření a hodnocení kvality a přínosů soc. podnikání (TESSEA);
 - Cílená komunikace možnosti využití podpory z programu EK na mikropůjčky [European Progress Microfinance Facility](#);
 - Příprava projektu OP LZZ MPSV na poradenství, koučování a stáže pro sociální podniky;
 - Využití nástrojů COPIE a NBFSE pro evaluaci OPLZZ podpory sociálního a inklusivního podnikání (v přípravě).